

Els Loman

CPS

Contact: e.loman@cps.nl

Opbrengstbewust aan de slag met de referentieniveaus op Amsterdamse scholen

Verbeteren van de kwaliteit van het taalonderwijs is de achterliggende gedachte van de wet Referentieniveaus Nederlandse Taal en Rekenen. Deze regelgeving heeft sinds augustus 2010 behoorlijk wat stof doen opwaaien, aangezien scholen in Nederland nu verplicht zijn de referentieniveaus als uitgangspunt te nemen voor het beleid, het lesaanbod en de toetsing van taal en rekenen. In de wet is vastgelegd wat kinderen op verschillende momenten in hun schoolloopbaan minimaal moeten kennen of kunnen binnen de verschillende domeinen van taal en rekenen. Taal bestaat uit het domein

‘leesvaardigheid’, ‘schrijfvaardigheid’, ‘mondelinge taalvaardigheid’ en ‘begrippenlijst en taalverzorging’. Rekenen bestaat uit de domeinen ‘getallen’, ‘meten en meetkunde’, ‘verbanden’ en ‘verhoudingen’. Omdat de niveaus zijn vastgelegd voor basis- en voortgezet onderwijs en voor het middelbaar en hoger beroepsonderwijs wordt een doorlopende leerlijn bevorderd. De focus ligt zowel op taal- en rekenontwikkeling van kinderen als op het verantwoorden van opbrengsten. Dat vraagt een opbrengstbewuste, onderzoeksmatige en tegelijkertijd effectieve manier van werken binnen het taal- en rekenonderwijs van de school.

Sinds vier jaar wordt in Amsterdam het programma ‘Kwaliteitsaanpak Basisonderwijs Amsterdam’ (KBA) uitgevoerd. Samen met de schoolbesturen investeert de gemeente Amsterdam met het programma in de kwaliteit van het Amsterdamse onderwijs. Tussen maart 2011 en oktober 2012 werd de pilot ‘Referentieniveaus’ uitgevoerd. Twaalf scholen kregen begeleiding om op teamniveau en op een opbrengstbewuste manier met de Referentieniveaus Taal of Rekenen te gaan werken. In dat kader deden ze ervaring op met drie speciaal ontwikkelde instrumenten:

1. een format ‘Tussendoelen Taal en Rekenen’;
2. de beroepstandaarden voor de leerkrachten, intern begeleiders en directeuren;
3. een kijkwijzer voor het handelen van de leerkracht in de klas.

De scholen focusten zich tijdens de pilot op één van de domeinen van taal of rekenen. Op basis van een nulmeting werd een ontwikkelplan opgesteld. Gedurende de pilot werden de scholen zowel op inhoud als op proces ondersteund door een externe expert. Die externe expert ondersteunde het kernteam dat verantwoordelijk was voor de aansturing, de voortgang en de borging van de pilot. De pilot is voor deelnemende scholen een waardevolle stap geweest in hun schoolontwikkeling.

Tijdens mijn presentatie zal ik voor de Belgische deelnemers kort ingaan op de wet Referentieniveaus Nederlandse Taal en Rekenen. Vervolgens ga ik in op de aanleiding, opzet en uitvoering van de pilot en op het onafhankelijk onderzoek dat aan deze pilot was gekoppeld. We gaan uitgebreid in op de verschillende leerlijnen van de domeinen. We stellen ons daarbij de volgende vragen:

- Wat doen de kinderen nu en wat wordt verwacht dat de kinderen minimaal kunnen?
- Wordt daarbij aandacht besteed aan een evenwichtige verdeling voor alle vier de domeinen van taalvaardigheid?
- Hoe dragen de verschillende taaldomeinen en instrumenten bij aan het versterken van de leerkrachtvaardigheden?

1. Basisonderwijs

De referentieniveaus worden uitvoerig besproken, zowel op het niveau van de school als op het niveau van het team en de leerkracht, zodat een cyclische beweging in de schoolontwikkeling kan ontstaan.